

TÜMELLER VE ÖZELLİKLER ARASINDAKİ İLİŞKİNİN REALİZM VE TROP KURAMLARI AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Faruk YORGUN¹

Geliş:08.07.2020 / Kabul: 12.11.2020

DOI: 10.29029/busbed.749321

Öz

“Kar beyazdır” gibi bir önermede karın beyaz olduğunu neye dayanarak söyler ve karın beyaz olduğunu nasıl biliriz? Bu türden bir önermenin, yani karın neden beyaz olduğunun cevabı farklı kuramlarca ele alınmıştır. Örneğin realist kuramlar beyazlık diye bir tümelin var olduğunu iddia ederken, trop kuramlar karın beyaz olma özelliğine sahip olmasından daha doğru bir ifadeyle beyaz olma tropuna sahip olduğundan dolayı beyaz olarak tanımladığını iddia eder. Her iki kuramın cevaplarının arasındaki en temel ayrım, biri tümel diye bir şeyin varlığını kabul ederken (Realist kuramlar) bir diğeri karın beyaz olduğunu söylemek için bir tümele gerek olmadığını (Trop kuramları) kabul etmesidir.

Bunun yanında tümel ve özellik arasındaki ilişki de benzer bir şekilde sorunludur. Realist kuramlarda, hepsinde değil, özellik ve tümel aynı şey olarak kabul edilirken, nominalist kuramlarda tümel ve özelliklerin varlıkları dahi kabul edilmez. Bunun yanında trop kuramları, tümeli reddetmelerine rağmen özelliklerin var olduğunu kabul eder.

Bu çalışmada tümel ve özellik arasındaki ilişki realist ve trop kuramlarının iddiaları bağlamında değerlendirilecektir. Bu değerlendirmelerin nihayetinde nesneye ilişkin bilginin izahında trop kuramların neden başarılı oldukları açıklanacaktır.

Anahtar Kelimeler: Tümel, Özellikler, Realizm, Trop Kuramlar, Nominalizm.

¹ Doktora Öğrencisi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe Bölümü, farukyorgun@gmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7097-4618>.

THE EVALUATION OF THE RELATION BETWEEN UNIVERSALS AND PROPERTIES IN TERMS OF REALISM AND TROP THEORIES

Abstract

On what grounds do we say the proposition “Snow is white” is true or how do we know that snow is white? There are different approaches to answer and explain why snow is white from different perspectives. For instance, according to realist theories there is a whiteness universal to explain why snow is white. However, this claim is unacceptable for tropes theories, and to them, there is not such a universal as whiteness. According to tropes theories, the answer of how we know snow is white is that there is the property of being white and by means of this property, we know the reason why snow is white.

The relation between universals and properties is also problematic. While in most realistic theories, the universal and property are accepted to be the same, the existence of universals and properties is not accepted in nominalist theories. On the other hand, even though tropes theories deny universals, they accept the existence of properties.

In this study, the relation between universals and properties will be evaluated in realist and tropes theories. As a result of this analysis, the reason why tropes theories are more successful approach than other theories concerning our knowledge of objects will be expounded.

Keywords: *Universals, Properties, Realism, Tropes, Nominalism.*

Giriş

“Benim arabam beyazdır.”, “Benim kızım mavi gözlüdür.”, “İnsan düşünen bir hayvandır.” vb. önermeleri neye göre kurarız? Daha açık bir ifadeyle araba, kız ve insan kavramlarını hangi kıstasları göz önünde bulundurarak tanımlıyoruz? Kendisinden hareket ettiğimiz bir ilk anlam var mıdır yoksa anlam dediğimiz şey daha sonradan kullanımda ortaya çıkan bir şey midir? Tanımladığımız bir nesnenin tanımının diğer aynı nesnelere için de geçerli olduğu ortak kanısına nereden varırız? Bu nesnelere arasında herhangi bir fark yok mudur? Ya da benzer durum ve koşullara sahip olan şeyleri mi aynı olarak tanımlıyoruz? Anlamı belirlemede tikelden mi yoksa tümelden mi yola çıkmak gerekir ya da her ikisini de dışarıda mı bırakmak gerekir? vb. sorular daha da türetilir. Burada amaçladığımız bir şeyin tanımı yapılırken ne türden bir yaklaşımın temele alındığını araştırmaktır.

Felsefe tarihi içerisinde buna benzer sorular sorulmuş ve bu sorulara farklı cevaplar verilmiştir. Felsefe literatüründe “tümeller problemi” olarak

bilinen problemin ana tartışmalarından biri de yukarıdaki bazı soruların cevaplarının neden tümel veya tikele dayandırıldığı ile ilgili olduğu söylenebilir. Örneğin benim arabamı beyaz olarak tanımlamamın nedeni “beyazlık” diye bir tümelin var olmasından mıdır? Beyazlık var olduğundan ben de arabamı o beyazlığa dayanarak mı beyaz olarak tanımlayabiliyorum? Bu türden tümel bir varsayımın kökeni, Platon felsefesine dek uzanır. Platon, tümeleri hakikat olarak tanımlar. Bu tümeler, sanılar dünyasında değil idealar dünyasında vardırırlar. Ancak Aristoteles, tümeli reddetmeden, sadece tümelerin bilgisine tikellerden yola çıkarak ulaşabileceğimizi söyleyerek tümelin kaynağını yaşadığımız dünyaya indirger.

Tümeler tartışması felsefe tarihi boyunca süregelen ve halen çağdaş tartışmaların da yönünü tayin eden önemli bir felsefi problemidir. Dolayısıyla bu tartışma çerçevesinde realizm, nominalizm ve trop gibi kuramlar ortaya atılmıştır. Realizmde tümelerin varlığı savunulurken, nominalizm ve trop kuramlarında tümelere gerek olmadığı düşüncesi savunulmuştur. Doğal olarak bilginin kaynağı konusu farklı tartışmaların varlığı nedeniyle halen güncelliğini korumaktadır. Tam da bundan dolayı tümeler sadece yapısal bir problem olarak araştırılmamakta, bunun yanın da özellikle de 20. yüzyılda tartışmanın semantik yönü de ön plana çıkmaktadır. Pek tabii olarak tümeler problemi, birçok bakımından yeniden ele alınmış ve buna mukabil farklı tartışmalar da kaçınılmaz bir şekilde öne sürülmüştür.

Biz, bu çalışmada tümeler tartışması söz konusu olduğunda özelliklerin realist ve trop kuramları açısından ne türden bir konuma sahip olduklarını ve özellikler ile tümeler arasında ne türden bir ilişkinin var olduğunu araştıracağız.

Realizm ve Trop Kuramları Açısından Tümel ve Özellik Sorunu ve Çözümleri

Özellikler dendiğinde anlaşılan şey nedir? Özellikler nesnenin sahip olduğu kendinde bir şey mi yoksa yüklemimizin anlamları mıdır? Şayet özellikler nesnelere ortak bulunan bir şeyse o zaman söz konusu nesnelere tanımlanmasında özelliklerin rolü nedir? Bir nesne ya da herhangi bir şey tanımlandığında üzerine konuştuğumuz nitelikler, ilinekler vb. özellik midir? Şayet özellikler birçok şeyin tanımlanmasında belirleyici bir rol oynuyorsa tümelden farkı nedir? Örneğin kırmızı olma özelliğine sahip bir şeyi tanımlarken onun kırmızı olmasına atıfta bulunuruz. Onun kırmızı olma özelliği ile kırmızılık tümeli arasında bir benzerlik ilişkisi var mıdır? Tümeler ve özellikler aynı şey midir?

Yukarıdaki sorulardan da anlaşıldığı üzere, özelliklerden kast edilen şey aslında çok da açık değildir. Dolayısıyla özellikten ne anlaşıldığı bir bakıma, filozofun onu hangi bağlamda ele aldığıyla doğrudan ilgilidir. Ancak buna rağmen, yine de özellikler hakkında genel bir tanım yapmak mümkündür. Özellik, nitelik ve ilişkilerin tümünü bir arada ifade etmek için kullandığımız bir terimdir (Denkel, 1986: 127). Özellik, nitelik ve ilişkilerin hepsini bir arada tutan daha genel bir ifade olarak kullanılmıştır. Yani bir bakıma, nitelik, ilişki, ilinek, tür vb. şeylerin çoğunun aynı çatı altında toplanmasına özellik diyoruz. Elbette yukarıda da ifade ettiğimiz üzere bu özelliğin genel bir tanımıdır ancak bütünüyle geçerli bir tanım olmadığını söyleyebiliriz.

Özellikler ve tümeller arasındaki ilişkiyi detaylandırmadan önce özellikler ve tümelleri reddedenlerin olduğunu belirtmekte yarar vardır. Armstrong tümeller ve özellikleri reddedenlerin iki çeşit argüman öne sürdüklerini ifade eder: Bunlar *yüklem ve tümeller sorunu* argümanlarıdır (Armstrong, 2004: 161). Bu argümanlar temele alınarak, bazı kuramlar tarafından (Nominalist kuramcılar tümeller ve özellikleri yok sayarken Trop kuramcılar sadece tümeli yok sayarlar) özellikler ve tümeller yok sayılırlar. Elbette bu problem, Armstrong tarafından “Gelişigüzel Bir Problem (*Promiscuity Problem*)” olarak tanımlanır (Armstrong, 2004: 162). Dolayısıyla Armstrong gibi realist biri için tümeller ve özellikler söz konusu olduğunda yukarıda ifade edilen yüklem ve tümeller sorunu gelişigüzel bir problem olarak kabul edilir.

Peki, insan neden nesne veya diğer şeyleri bilgi konusu yaptığında özelliklerden yola çıkarak tanımlar? İnsan yapısı gereği mi bu türden bir bilme sürecine girer? Denkel, insanın anlığı ile özellikler ve tümeller arasında bir ilişki kurduğunu belirtir. Ona göre, insan anlığı kurduğu kavramsal çerçeve dolayısıyla özellikleri tümel olarak değerlendirir. Buna ek olarak özellikler, nesnelere gibi tikel değildir; çünkü ona göre; bir tek özellik aynı zamanda birden çok nesnede örneklenir (Denkel, 1986: 128). Tıpkı tümel olan bir özelliğin birçok nesnede örneklenmesi gibi. İnsan anlığı neden özellikleri tikel olarak algılamaya yatkın değildir? Daha açık bir ifadeyle, özellik denen şey neden nesne gibi tek değildir ve özellik neden birden fazla şeyde aynı anda bulunur? Bu durum gerçekten de böyle midir yoksa insan anlığının yapısıyla ilgili olduğundan mı böyle algılanır? Şayet özellik denen şey, birden fazla nesne ve tikelde ortak bir nitelik olarak bulunuyorsa— yuvarlak olma, kare olma, kırmızı olma, sert olma vb.— o halde özellik ve tümel arasında bir ilişki var mıdır? Varsa bu ilişki ne türden bir ilişkidir? Özellik de bir anlamda tümel olarak kabul edilebilir mi? Özellikler herhangi bir tikelin anlamı söz konusu olduğunda bir

role sahip midir, sahipse ne türden bir role sahiptir? Özelliklerin de, tıpkı tümelerde olduğu gibi, gerçekte var olma ya da olmama gibi bir durumu söz konusu mudur?

Lewis, tümel ve özelliklerin aynı olduğunu savunan bazı düşünürlerin tersi bir konumda yer alır. O tümel ve özelliklerin aynı şeyler olmadıklarını ve aralarında iki temel farkın olduğunu iddia eder: (1) Aralarındaki ilk fark onların örneklemeleriyle (instantiation) ilgilidir. Tümel örneklediği her yerde bütünüyle mevcut olurken, bir özellik tam tersine etrafa yayılmıştır. Bundan dolayı da tümeller, özelliklerin yapamadığı, gerçekliği bir araya getirir. (2) Bir diğer fark ise tümel ve özelliklerin çokluklarıdır (Armstrong'un tümeller seyrek teorinin aksine). Burada ortaya çıkan temel sorunlardan biri değillemesi (negasyonu) olan şeyler kullanıldığında— altın olmayan, kırmızı olmayan, sert olmayan vb.— o değillemelerin ortak bir tümelde nasıl bir araya getirileceğidir (Lewis, 2004: 190-191). Dolayısıyla tümel olan bir beyazlığın değillemesi olan beyaz olmayanların da ifade edildiği yeni bir tümele ihtiyaç olacaktır. Bu durumda tümeller hiç de Armstrong'un dediği gibi seyrek olmayacaklardır. Kısacası Lewis, tümel ve özelliklerin aynı şeyler olmadığını ve aralarında yukarıda belirttiğimiz türden iki temel farkın olduğunu iddia eder.

Özellik ve yüklem arasında ne türden bir anlam ilişkisi vardır ya da bu türden bir ilişki söz konusu mudur? A gibi bir öznenin F gibi yüklemle tanımlanması nasıl mümkündür? Yapılan şey A öznesinin F özelliğine sahip olması mıdır? A'nın F gibi bir özelliğe sahip olması A'nın anlamına nasıl ilişkin olur? Mellor, özellikler söz konusu olduğunda onların bağımlı (contingent) özellikler olduğunu söyler. Bu saptamayı yaparken Ramsey'in Σ cümlesindeki kuralların belirlenmesi durumunda koşullara bağlı özelliklerin var olacaklarını belirtir (Mellor, 2004: 260). Ancak Mellor'un üzerine asıl yoğunlaştığı özelliklerin var olup olmadığı değil, somut tikellerin bağımlı özellikleridir. Bununla beraber özellikler nasıl olur da yüklemelerin anlamlarına ilişkin olur? sorusunu araştırır (Lewis, 2004: 260). Dolayısıyla Mellor, "a kırmızıdır" türünden bir önerme söz konusu olduğunda ve a'ya kırmızıdır dediğimizde a ile kırmızıdır'ın arasındaki ilişki nasıl olur da özne ile yüklem arasındaki anlama ilişkin olduğunu araştırır. Bunu da P gibi bir durumun varlığını varsayarak a ve kırmızı arasındaki ilişkiyi detaylandırarak P durumunun "kırmızıdır"ın anlamına nasıl katkı sağladığını açıklayarak yapar.

Tümeller probleminde, realist kuram açısından en temel meselelerden biri 'çokluktaki teklik' problemidir. Tümeller tartışması söz konusu olduğunda çağdaş tartışmalarda realizm akımının en önde gelen isimlerinden Armstrong'a

göre, tümellerin varlığı için temel argüman Platon'un çokluktaki teklik görüşüdür. O, bu görüşün, tümellerin doğrudan varolduğu anlamına gelmediğini düşünür. Ancak ona göre, Quine da diğer nominalistler gibi çokluktaki tekliğin gücünü reddedenler grubuna dâhildir. Bundan dolayı, temel tartışmasını yine birbirinden farklı birden fazla tikelin aynı doğaya sahip olacakları iddiası üzerinden yürütür (Armstrong, 2004: 101). Başka bir deyişle, bir realist olarak Armstrong, tümellerin var olduğunu ve bizim nesne ya da tikellerin tanımlanmasında onlardan yararlandığımızı savunur.

Örneğin beyazlık tümelini ele alalım. Birden fazla tikelde ortak bir beyazlığı düşünelim. “Kar beyazdır”, “Yeni aldığım gömlek beyazdır”, “Babamın çiftliğindeki koyunların hepsi beyazdır” vb. örneklerdeki beyazlık ortak bir özelliğe, beyaz olma özelliğine işaret eder. Tümelin var olduğunu kabul eden biri, bu farklı tikellerdeki özelliği şöyle ifade eder: Beyazlık tüm bu tikellerin ortak özelliğini oluşturur. Biz de bu tek beyazlık tümelinden yola çıkarak diğer tikellerdeki beyaz olma özelliğini örneklendiririz. Yani üç örnekteki beyaz olma özelliği, beyazlık tümelinin tikellerdeki örneklenmesidir. Dolayısıyla bu çoğulluk içindeki birliği ya da daha doğru bir ifadeyle tekliği oluşturan şey bizim tümel olarak adlandırdıklarımızdır (Denkel, 2008: 204). Ancak realist kuramlarının hepsi tümeli benzer bir şekilde varsaymazlar. Örneğin Platon, tikelleri tümellerden pay alan bir şey olarak düşünür. Yani bir bakıma asıl gerçek olanlar formlardır, idealardır. Güzel ideası gibi (Platon, 2007: 155-157). Bunun yanında tümellerin varlıklarının fiziki dünyadan farklı bir dünyada, idealar dünyasında olduğundan söz eder. Bu anlamda tümellerin varlığı konusunda Platon ilk realist olarak değerlendirilebilir. Aristoteles ise tümellerin varlığını kabul ederken Platon'dan farklı olarak, tümelin nesneden bağımsız olduğu düşüncesini eleştirir. Aristoteles, tümellerin yalnızca tikeller üzerinde var olabileceklerini iddia eder. Başka bir deyişle, onların farklı bir dünyada tikelden bağımsız olduklarını kabul etmez. Aristoteles'e göre tümeller, insan anlığının kategorilerinden bağımsızdır ama gerçekte varolan tikel nesnelere bağımsız değildir (Denkel, 1986: 136).

Russell da tümeller tartışmasında, tümellerin zorunlu olarak var olduklarını ve bundan kaçınmanın imkânsız olduğunu savunan tarafta yer alır. Russell bu problemin merkezine Platon'u koyarak, tartışmayı iki yönlü sürdürmeyi önerir: (1) Tümelin varlığının doğasının ne olduğu ve (2) bu türden bir varlığa sahip ne gibi nesnelere olduğunun açıklığa kavuşturulması gerekir (Russell, 1994: 75). Russell'ın tümeller tartışmasını yukarıda belirttiğimiz bir şekilde ele almasının nedeni, onun tümellerin bizden bağımsız bir şekilde var oldukları varsayımı ve buna mukabil bizlerin de bu tümeller sayesinde nesnelere

arasında benzerlik, bağıntı ve ilişki aracılığıyla tanımlama daha doğrusu anlam ilişkisi kurmamızdır. Tam da bu bağlamda Russell, tümellerin varlığını kabul etmekle Platoncu bir çizgiyi kabul eder. Ancak Platon'dan farklı olduğu nokta tümellerin sadece zihinsel varlıklar olmadığıdır (Russell, 1994: 80). Örneklendirmek gerekirse, “Edinburgh Londra'nın kuzeyindedir.” türünden bir önermede dikkat etmememiz gereken hususlar şunlardır: (1) iki yer arasında bizim kurduğumuz bir bağıntı var ve bu bağıntıyı biz özneler benzerlik, ilişki vb. araçlarla kurarız. (2) Bu önermede referans edilen iki yer arasındaki bilgi biz öznelerden bağımsız bir şekilde, bizim bilme eylemine bağlı olmadan da vardır (Russell, 1994: 80-81).

D. C. Williams ve K. Campbell gibi öncüleri olan trop kuramı, tümeller ve özellikler arasındaki ilişkiyi tümünden sarsmış ve tümelleri varsaymadan tikellerin nasıl tanımlanacağına dair alternatif bir yaklaşım geliştirmişlerdir. Örneğin tümeller teorisine göre, özellikler ve ilişkiler tümellerdir. Daha açık bir şekilde örneklendirecek olursak; tümeller teorisine göre, a, b ve c gibi tikellerin hepsinin kırmızı olması, onların kırmızı olma özelliğine yani kırmızılık tümeline sahip olmalarından dolayı kırmızı olarak tanımlanır. Ancak Trop kuramı bu türden bir açıklama modelini reddeder. Trop kuramı bu türden tümel özelliklerin varlığını kabul etmenin uygun olmadığını iddia eder. Bunun yerine, aynı örnek için, şöyle bir model öne sürerler: Şayet a, b ve c'nin üçü de kırmızıysa, o halde burada üç tane tikelleştirilmiş özellik var demektir. Bu şu anlama gelir: A tikelleştirilmiş kırmızı olma özelliğine ya da kırmızı tropuna sahiptir. Aynı şekilde a, b ve c de bunlara sahiptir. Ancak buradaki temel fark her kırmızı tropunun farklı tikelleştirilmiş bir özellik olmasıdır. Yani ortak olan şey kırmızı olma tropudur ve a, b ve c de bu tropudan dolayı kırmızı olarak tanımlanır (Daly, 2004: 141).

Peki, trop kuramlarının özellikler konusunda öne sürdükleri çözüm önerisi nedir? Trop kuramların özellikler konusunda ortaya koydukları en etkili iddia, felsefe tarihi boyunca birçok filozof tarafından kabul edilen özelliklerin de tümel olduğu düşüncesini yıkmasıdır. Trop kuramında tikel bir varolan olarak kabul edilir. Örneğin bir kedi ya da onun kuyruğu trop değildir ama kedinin gülüşü bir troptur (Williams, 2004: 115). Trop kuramlarda özellik bir tümel gibi düşünülmemektedir. Özellik, trop kuramlarda birer tikel olarak ele alınır. Nesnenin ya da tikelin doğasına ilişkin bir şey söylendiğinde trop kümelerinden faydalanılır (Williams, 2004: 119). Yani özellikler tıpkı tikeller gibi vardır ve küme halindedir. Bu durumda biz, bir nesneyi tanımladığımızda bir tümele ihtiyaç duymayız. Özellikler kümesinden nesneyi tanımlamak için ihtiyaç duyduğumuz tropu seçeriz.

Campbell, tümeller problemini tanımlarken aynı özelliğin birden fazla sayıda nesnede nasıl bulunduğu konusuna dikkat çeker. Ancak ona göre bu sorunu, tümel problemi olarak adlandırmak çok doğru değil; zira ona göre asıl problem ‘benzerlik problemi’dir (Campbell, 2004: 133). Benzerlik trop kuramlarda kullanılır. Öyle ki Williams bir özelliği benzeyen troplar kümesi olarak tanımlar (Campbell, 2004: 133). Yani bir bakıma trop kuramlar, bir tikeli ya da nesneyi tanımlarken ‘kırmızılık’ gibi bir tümeli reddeder ve bunun yerine iki nesne arasındaki benzerliğin her iki nesnenin de ‘kırmızı olma’ tropuna sahip olmaları olduklarını iddia eder. Bunlar her ne kadar benzer olsalar da aslında iki farklı kırmızı olarak kabul edilir. Trop kuramın bize sunduğu imkân herhangi bir tümel varsaymadan da nesnenin sahip olduğu özelliklerin ifade edilebileceğidir.

Campbell, trop teorilerin üç temel esasının olduğunu ifade eder. (1) Soyut ve somut arasındaki ayrım, tikel ve tümel arasındaki ayrımı enine keser. Campbell’ın burada ifade etmek istediği şey bazı tikellerin soyut olabileceği ve bununla beraber bazı özelliklerin de tikel olabileceğini göstermektir (Campbell, 2004: 126). Daly, bu türden bir esas belirlemenin yanlış olduğunu iddia eder. Çünkü ona göre, ‘resmi olanaklıktan’ benzer bir mantıkla somut ve tikel cisimler ve soyut ve tümel olan tümeller de sayılabilir (Daly, 2004: 143). Bundan dolayı, trop kuramının esaslarını bu türden bir yöntemle ifade etmek yanıltıcıdır.

Campbell’ın troplara ilişkin ikinci (2) esası ise tropların hem soyut hem de tikel olduklarıdır (Campbell, 2004: 125). Campbell bu iddiayla, troplar hem soyut hem de tikeldir gibi bir iddianın en basit tez olduğunu savunur. Ancak Daly, Campbell’ın soyut terimin de tatmin edici olmadığını ifade eder. Herhangi bir varolanın ‘Sadece bir sürecin zihninin önüne getirilmesinin’ mantıksız olduğunu ifade eder. Campbell’ın yürüttüğü mantık içerisinde şöyle bir örnek tasarlanabilir. Faruk’un motoru hakkında düşünebilmek için varolan bütün motorlar dışında tikel bir motora ve motorun kendisine, yani sahibine değil, ihtiyaç vardır. Daly, bu türden bir trop tanımının yanlış olduğunu düşünür. Çünkü ona göre, trop tümele sahip bir cisim olarak düşünebilecek karmaşık bir varolana dönüşür. Bu da troplar her ne kadar soyut ve tikel olarak tanımlansalar da bu türden bir yorumla troplar cisimlere sahip tümellere de uygun düşer (Daly, 2004: 144).

Campbell bir diğer esası ise, (3) bir özelliğin, kırmızı olma gibi, bağımsız tikeller arasında ortaya çıktığı savıdır. Daly’ye göre, Campbell’ın bu türden bir varsayım yapması trop kuramına uygun değildir. Çünkü Daly’ye göre, özelliğin bağımsız bir tikelde ortaya çıkması için o ancak ve ancak bir tümel ise

mümkündür (Daly, 2004: 144). Dolayısıyla trop kuramcıları her ne kadar tümelden kurtulmaya çalışsa ve tümelin gerekli olmadığını söylese de yaptıkları bazı çalışmalarla bunun farkında olmadan yanlış olduğunu ortaya koymuşlardır.

Daly, trop kuramlarını eleştirir ve bu kuramın yetersiz kaldığı noktalar olduğunu belirtir. Daly'ye göre Williams, tropları temel var olanlar olarak kabul eder. Bundan dolayı onun trop tanımının tatmin edici olmadığını iddia eder. Bu durumu iki nedene bağlar: (1) Söz konusu edilen bir nesnenin hangi parçasının trop, hangisinin trop olmadığı yeterince açık değildir. Örneğin benzer nedenlere sahip olmalarına rağmen Paraplete (1 numaralı lolipop çubuğu) bir trop değilken, Harlac (lolipop'un rengi) bir trop olarak kabul edilir (Williams, 2004: 114). (2) Williams bir lolipop'un parçalarını, renk şekillerini ve rengini içerecek şekilde ele alır. Daly'ye göre, bunlar lolipop'un parçaları değildir. Fiziksel parçalarının her biri bir renk, şekil, tat vb. şeylere sahiptir (Daly, 2004: 142). Daly bu bağlamda Williams'ın trop tanımını eksik bulur ama onun asıl ilgilendiği şey bu tanımlı geliştirmek değil, Williams'ın tropları en temel varolanlar olarak tanımlamasıdır.

Trop kuramlar tikellerin birbirinden ayrılığını iyi bir şekilde sağlar. Ancak bu kuramlar benzerliğin kendisini açıklamada yetersiz kalırlar. Örneğin iki tikel tavşan arasında benzerlik trop kuramlarına göre her birinin toplamda 5 kg ağırlığında olmasıyla açıklanır. Yani her iki tavşan da 5 kg ağırlığına sahip olma özelliği bakımından benzerlik gösterirler. Özünde her ikisi de birbirinden bağımsız tikellerdir. Burada tavşanlar, 5 kg olma özelliğine ait bir trop sınıfının üyesi olmaları bakımından tanımlanır. Bu durumda 5 kg olmak gibi bir tümele ihtiyaç duymadan iki tikel arasındaki benzerlik 5 kg olma tropuyla mümkün hale gelir. Ancak Daly'ye göre, arada içsel bir ilişkinin varsayılması bir zorunluluğa dönüşür ve bu da zorunlu olarak bir tümele götürür (Daly, 2004: 149-150). Bu da trop kuramların her ne kadar tümele ihtiyaç duymasalar bile aradaki içsel benzerlikten dolayı tümele başvurmak zorunda kaldıklarını gösterir. Dolayısıyla benzerlik ilişkisi, trop kuramların önünde ciddi bir sorun olarak varlığını sürdürür.

Trop kuramların, tümeller ve özellikler bağlamında öne sürdükleri iddialar bakımından realist ve nominalist kuramlardan daha üstün olduğu söylenebilir. Trop kuramları realist kuramlardan üstün kılan yanı, iki nesnede ortak olan şeyin var olduğunu ya da bu aynılığı tümelin bir örnekleme olarak kabul etmemeleridir. Diğer yandan da klasik nominalist kuramlara üstünlüğü de nominalist kuramların tersine özelliklerin varlığını kabul etmeleridir. Trop kuramlarının realist kuramlardan üstün olan bir diğer yanı da sadece tümellere

ihtiyaç duymamaları değil, bunun yanında somut nesneyi tikel özellikler demeti olarak kabul etmeleridir (Kuşçu, 2015: 59). Yani trop kuramlar nesne veya tikeller hakkındaki bilgilerimizin nasıl mümkün olduğunu açıklama yöntemleri açısından realist ve nominalist kuramlardan daha sağlam bir alternatif sunar.

Sonuç

Tümeller problemi, çağlar üstü bir problem olarak tanımlanabilir. Her ne kadar probleme ilişkin klasik teorilerin dışında veya onlara eklemeler yapılsa da nihai bir çözümün olduğu söylenemez. Doğrusu, bu anlamda nihai bir çözüm beklemek de felsefi bir tutum olmayabilir. Zira felsefenin beslendiği en temel kaynak insan anlığı ve onun akıl yürütme yetisidir. Tam da bu bağlamda filozoflar aynı ya da benzer konular üzerine farklı bir şekilde akıl yürüterek özgün felsefeler ortaya koymuşlardır.

Bu çalışmada kısaca tümeller tartışması gerek realist gerek nominalist ve gerekse de trop kuramları bağlamında ele alınmıştır. Ancak yalnızca realist kuramlar açısından temel bir başlangıç noktası olarak kabul edilmiştir. Buna rağmen tümeller, realist kuramlar tarafından kabul edilmesi benzer şekillerde olmamıştır. Platon ve Aristoteles yorumlarını temel kabul eden çağdaş bir yorumun en iyi örneği Armstrong felsefesinde görülmektedir. Hatta klasik Platon ve Aristoteles'in bile tümellerin var oldukları ontolojik alan hakkında ifade ettikleri taban tabana zıttır.

Realist kuramların tümel anlayışını reddederek farklı bir çözüm sunan nominalist ve trop kuramları da mevcuttur. Trop kuramcıları iki nesne arasındaki benzerliklerin ifade edilmesi için bir tümele ihtiyaç duymadıklarını iddia eder. Başka bir deyişle, realist kuramlarda iki nesnede ortak bir şeyin var olduğunu ve bunun tümelin örneklemeleri olduğu düşüncesi reddedilir. Bunun yerine trop kuramlar, iki nesnede benzer şeylerin kabul edilmesinin nedeni olarak, o benzerliği gösteren başka bir tropun varlığıdır. Yani başka bir tikel tropun olması. Bundan dolayı da bir tümel varsaymanın sorunu daha da yokuşa sürdüğü ve farklı problem alanları açtığı düşüncesi trop kuramlarında hâkimdir.

Bunun yanında trop kuramları nominalist kuramlardan da farklı olarak özelliklerin olduğunu kabul eder. Bu da onları nominalist kuramlara üstün kılan yanıdır. Yani trop kuramcıları nominalist kuramcıların yaptığı gibi özellikleri reddetmezler aksine her özelliği bir trop sayar ve nesnelere arasındaki benzerliği de bu trop özellikler ile açıklarlar.

Bu durumda artık özelliklerin tümel olduğunu söylemek şüpheli bir iddia olmaktadır. Hem trop kuramcılarının tümel olmadan özellikleri kabul etmeleri hem de Lewis'in tümel ve özellikler arasında saptadığı iki temel prensip düşünüldüğünde tümel ve özelliklerin aynı şeyler olup olmadığı tartışmalı bir konu haline gelmiştir.

Nihai olarak bu çalışmada kısaca tümel ve özellikler arasındaki ilişki trop ve realist kuramların iddiaları bağlamında değerlendirilmiş ve yine kısmen de olsa bu kuramların tümel ve özellikler bağlamında ortaya koydukları tartışmalar karşılaştırılmıştır. Bu karşılaştırmalar sonucunda trop kuramların her ne kadar benzerlik konusunda sonsuz gerileme problemini durdurmaya ilişkin sorunları olsa da nesne ve onun bilgisi hakkında sundukları kaynakların daha tutarlı oldukları söylenebilir.

Kaynaklar

- ARMSTRONG, David Malet (2004), *Properties*, Ed. D.H. Mellor, Alex Oliver, Oxford, Oxford University Press.
- ARMSTRONG, David Malet (2004), Against 'Ostrich' Nominalism: A Reply to Michael Devitt, *Properties*, Ed. D.H. Mellor, Alex Oliver, Oxford, Oxford University Press.
- CAMPBELL, Kirsten (2004), *The Metaphysic of Abstract Particulars*, Ed. D.H. Mellor, Alex Oliver, Oxford, Oxford University Press.
- DALY, Chris (2004), *Tropes*, Ed. D.H. Mellor, Alex Oliver, Oxford, Oxford University Press.
- DENKEL, Arda (1986), *Nesne ve Doğası*, İstanbul, Metis Yayınları.
- DENKEL, Arda (2008), *Nesne ve Özellik*, Çev. Celal A. Kanat, İstanbul, Doruk Yayınları.
- KUŞCU, Egemen Seyfettin (2015), *Tümel Sorunu ve Güncel Kuramlarının Çözümlerinin Karşılaştırılması*, Felsefe Arkivi, Sayı 42.
- LEWIS, David (2004), *New Work For a Theory of Universals*, Ed. D.H. Mellor, Alex Oliver, Oxford, Oxford University Press.
- MELLOR, David Hugh (2004), *Properties and Predicates*, Ed. D.H. Mellor, Alex Oliver, Oxford, Oxford University Press.

PLATON (2007), *Symposion*, Çev. Eyüp Çoraklı, İstanbul, Kabalcı Yayınları.

RUSSELL, Bertrand (1994), *Felsefe Sorunları*, Çev. Vehbi Hacıkadıroğlu, İstanbul, Kabalcı Yayınevi.

WILLIAMS, Donald Cary (2004), *On the Element of Being: I*, Ed. D.H. Mellor, Alex Oliver, Oxford, Oxford University Press.